

In deze rubriek gaan we dit jaar een aantal basisbeginselen onder de loep nemen; een duidelijk uitgangspunt voor beginners en mogelijk geeft het geroutineerde imkers te denken.

Orde in de kast

Na half maart begint het aantal jonge bijen steeds sneller toe te nemen. Die zullen samen met de winterbijen die er nog zijn, het broednest in een steeds sneller tempo laten groeien. Als het volk het voor het zeggen heeft, wordt er over twee maanden gezwermd en daarom zijn vertragingen in de groei niet gewenst. De grootste beperking waar het bijenvolk in deze tijd mee te maken heeft, is het aantal voedsterbijen. Nectar en stuifmeel kunnen gehaald worden in de natuur, de 'voorraad' voedsterbijen is niet zomaar aan te vullen. Het volk moet het doen met wat er is en daarom bepaalt het aantal voedsters de grootte van het broednest.

110

Voorjaarswerkzaamheden

Voor de meeste imkers is april de maand waarin ze weer in de bijenvolken gaan werken. Voor de bijen hoeft het niet, maar de imker wil een aantal zaken naar zijn hand zetten. Sommige imkers gebruiken hiervoor de term uitwinteren. De woorden voorjaarswerkzaamheden en uitwinteren zijn de tegenpolen van inwinteren en najaarsverzorging.

De raten

In de loop van het jaar komt de imker in zijn volken ramen tegen in slechte conditie: te oud of met veel grof werk. Vaak zit er nog broed en voer in en wil hij de ramen niet verwijderen. Ze worden dan in de onderbak geplaatst. In de winter verlaten de bijen deze raten en onderhouden ze niet. Oude ramen kunnen dan aardig beschimmeld raken. Veel imkers zetten hun volken in het najaar op zestien ramen, acht boven en acht onder met links en rechts een sluitblok. Dat komt in het voorjaar van pas. De sluitblokken kan men nu gemakkelijk wegnemen en daar kunstraat voor in de plaats geven. Tegelijk kan men de ramen herschikken: ramen met voer naar beneden, ramen in slechte conditie eruit. Maar let op: kunstraat altijd naast het broednest hangen.

Ramen met voer naar beneden hangen

Voor de imker zijn er in het voorjaar redenen om ramen met voer van boven naar beneden te verplaatsen, voor de bijen hoeft dat niet.

- De imker wil bovenin ruimte hebben voor honing.
- Hij wil honing en suiker gescheiden houden.
- De imker wil de voedselvoorraden van het volk verversen. Suiker die een winter lang in de kast heeft gezeten mag er gerust uit. Let op dat er voldoende overblijft voor tijden met slecht weer.

In de wintermaanden bevindt het bijenvolk zich onder tegen de suikervoorraden. Contact met de voedselvoorraad is van wezenlijk belang omdat het te koud is om de benodigde suiker ver te gaan halen. Als in de lente de temperaturen zo hoog zijn dat de bijen zich vrijelijk in de gehele woning kunnen bewegen, is de plaats van de suikervoorraad minder belangrijk. Als ze hun voorraden aan moeten spreken, en dat is in het voorjaar vaak het geval, maken ze de suikervoorraden van onderaf op. Van deze eigenschap kunnen we gebruik maken om oude suikervoorraden kwijt te raken en binnenkomende nectar te sparen. Komt er voldoende nectar binnen om de dagelijkse behoefte te dekken, dan blijft de suiker echter onderin zitten en wordt dan in de loop van het jaar door de bijen nog wel gebruikt. Als het bijenvolk met grote voorraden de winter uit komt, kunnen we na half april ook ramen met verzegeld voer uit het volk halen en in een afgesloten kast bewaren. Deze ramen vol suiker komen later in het jaar nog wel van pas.

Een bak met lege ramen bovenop het volk

In het bijenvolk is er altijd activiteit in het grensgebied tussen de voedselvoorraad boven en het broednest daaronder. Lege cellen in dat gebied worden óf gevuld met eitjes óf met honing en stuifmeel. Als we lege ramen boven het broednest hangen, zullen de bijen deze snel in gebruik nemen om nieuwe voedselvoorraden (voorjaars honing) op te slaan of het broednest naar boven te verplaatsen. Anderzijds kunnen we door ramen met voer naar beneden te hangen het volk boven in de bijenwoning nieuwe ruimte geven voor broed en honing. Maar pas als de bijen beschikken over grote aantallen voedsterbijen, zal dit leiden tot een extra uitbreiding van het broednest. Weer en dracht spelen hierbij natuurlijk een belangrijke rol.

Volken op twee bakken in het voorjaar

Wat kunnen we hier in april aantreffen en wat doen we ermee?

1. In de bovenbak zit een volk dat van die bak minder dan acht à negen ramen in gebruik heeft en de onderbak nog helemaal niets. We gaan zo'n volk kunstraat geven naast het broednest en de ramen met voer schuiven we naar de kant. De onderbak zetten we er nog niet bovenop. Dat stellen we nog een à twee weken uit. Als het volkje heel klein is en maar drie of vier straten bezet, brengen we het volk terug op één bak en laten het geven van kunstraat achterwege. Het volk moet eerst groeien. Daarna kan er alsnog een bak op zoals boven beschreven. Als alternatief, wanneer de imker meer van deze kleine volkjes heeft, kan hij ze met elkaar verenigen.

2. In de bovenbak vinden we een volk dat die bak geheel in gebruik heeft maar onder nog niet begonnen is. Toch is de bovenbak goed bezet met bijen, broed en voer. In dit geval zetten we de bovenbak op de bodem en na inspectie de onderbak daar bovenop. We laten de twee bakken dus van plaats ruilen. Als het weer een beetje meezit zal het volk de nieuwe bovenbak snel in gebruik nemen. Mogelijke lege plaatsen in die bak kunnen we opvullen met kunstraat. Sommige imkers hangen een of twee ramen met broed uit het broednest midden in de lege bovenbak om de bijen te verleiden meteen bovenin te gaan werken, maar dit overhangen van broed naar de bovenste kamer kan alleen bij goed weer en een sterk volk, omdat anders de warmtehuishouding in gevaar komt. Anderen geven er de voorkeur aan het broednest intact te laten en kunnen dan midden boven het broednest in de bovenbak lege uitgebouwde 'jonge' ramen hangen met daarnaast kunstraat. Moeten we veel kunstraat inhangen dan kunnen we het best de buitenste plaatsen nog niet aan de bijen beschikbaar stellen. We laten daarom de sluitblokken hangen. Twee weken later kunnen we die sluitblokken eruit nemen en de ramen wat naar buiten schuiven en weer links en rechts een raam met kunstraat naast het broednest hangen.

3. We kunnen ook te maken hebben met een volk dat de bovenbak geheel in gebruik heeft en in de onderbak al op meerdere ramen aan het broeden is. We hangen dan ramen met voer naar beneden en geven boven kunstraat bij. Twee vellen kunstraat naast het broednest is een mooi begin. Verwachten we veel mooi weer en heeft het volk al veel broed dan mag het ook een velletje meer zijn. Als we veel slechte

ramen uit de onderbak moeten verwijderen, kan men ook in de onderbak vellen kunstraat naast het broednest hangen.

4. Ga je in je imkerpraktijk uit van het volk als eenheid dan heb je als mogelijkheden voor uitbreiding van het te bebroeden oppervlak het bijhangen van raten aan de zijkant van het broednest of plaatsen van een bak onder de bak waarin het broednest zich bevindt. Van nature breidden de bijen hun nest naar onder toe uit. Je laat dus in deze visie het broednest met bijen en voorraden (suiker of honing) intact en manipuleert alleen aan de randen of aan de onderkant.

De eerste kans om de varroamijt te bestrijden

Vanaf half april begint ook de tijd om varroamijten te gaan vangen met darrenbroed. We kunnen een raam met darrenkunstraat of een geheel leeg raam met of zonder reepje voorbouw naast het broednest hangen. Als er dracht is, zullen de bijen het raam snel volbouwen met darrenraat. Als bij een mooi volk de bijen meteen na het inhangen aan het werk gaan hebben ze ongeveer een dag nodig om de raat zover uit te bouwen dat de koningin deze cellen gaat beleggen. Negen dagen na het beleggen worden deze cellen gesloten. Ongeveer één of twee dagen eerder beginnen de mijten al in te stappen. Als het darrenbroed gesloten is, kan men het raam in zijn geheel verwijderen en vernietigen. Daarmee haalt men heel wat mijten uit het volk.

Een goede administratie is hierbij van groot belang om ervoor te waken dat er geen darrenraat vergeten wordt. Als men zo'n raat vergeet, is men juist mijten aan het kweken.

Een probleem is dat op een uit te snijden raam vaak darrenbroed in alle stadia van ontwikkeling aanwezig is. De koningin belegt een raam meestal niet in één dag. Het is jammer om open darrenbroed weg te snijden want daar kan men over enkele dagen immers mijten mee vangen.

Er zijn imkers die daarom het raampje in twee helften verdelen. Eerst snijden ze de linker helft uit en daarna de rechter. Of ze verdelen het raam in een bovenste en onderste helft door in het midden horizontaal een extra latje aan te brengen. Zo kan men de tijd dat er darrenbroed is om mijten te vangen oprekken.

Door de bijen de gelegenheid te geven darrenraat te bouwen, bouwen ze minder darrenraat op andere ramen. Omdat een bijenvolk darren nodig heeft, kan men het best alleen darrenraat wegsnijden uit het daarvoor bestemde raam en elders de bijen hun gang laten gaan met het kweken van darren.